

Spacer po Ziemi Olkuskiej

Ziemia Olkuska jest najpiękniejsza, bo to nasza „mała Ojczyzna”.

Posiada ona wiele osobliwości, nieznanych w innych regionach Polski i Europy.

Rozpocznijmy wędrówkę po regionie olkuskim, jego zabytkach kultury i sztuki.

Historia Olkusza

Pierwsza historyczna wzmianka o Olkuszu pochodzi z przekazu Jana Długosza i dotyczy miejscowego probostwa z 1184 r.

Akt lokalizacji miasta się nie zachował, ale wiadomo, że **Olkusz był już miastem w 1299 r.** Jego świetność była związana z wydobywaniem **rud ołowiu**, z których wytapiano **ołów i srebro**.

W XV w. znajdowały się tu 94 murowane domy a Kraków miał ich niewiele więcej.

Na przełomie XVI i XVII w. funkcjonowała tu **mennica królewska**.

Schytek świetności miasta przypadł na koniec XVII w., kiedy to miały miejsce liczne nieszczęśliwe wydarzenia, jak m. in. zachłanność wydobywcza gwarków olkuskich, zarazy, wojny, a przede wszystkim **zalenie kopalń przez rzekę Babę**.

W czasach rozbiorów Olkusz należał do zaboru austriackiego (po 1796 r.), potem do Księstwa Warszawskiego (1809 r) oraz do Królestwa Kongresowego.(1815 r.)

Miasto przeżyło **ponowny wzrost gospodarczy** na początku XIX w. Było to związane z **budową kopalni „Józef” i powołaniem powiatu olkuskiego (1814 r.)**, **otwarcie linii kolejowej (1885 r)**, **sąsiedztwem Zagłębia Dąbrowskiego, powstaniem Szkoły Rzemieślniczej (1900 r.)**, **powstaniem Fabryki Naczyń Blaszanych (1907 r)**.

Podczas II wojny światowej Olkusz został włączony do III Rzeszy.

W dniu 16 lipca 1940 r Niemcy zastrzelili tu 20 Polaków a 31 lipca tegoż roku podczas tzw. **Krwawej Środy** na olkuskim Rynku i okolicach, torturowali mieszkańców miasta.

W 1952 r. Niemcy wywieźli **olkuskich Żydów** do obozów zagłady w Auschwitz-Birkenau i Bełżca.

W czasie okupacji na terenie Ziemi Olkuskiej pręźnie działały **oddziały partyzanckie** m. in. Armia Krajowa.

Po wojnie odnowiono infrastrukturę miasta.

W okolicach Olkusza znajdują się m. in. **Ojcowski Park Narodowy, ruiny zamku w Rabsztynie, Ogrodzieńcu, Ojcowie, zamek w Pieskowej Skale, Pustynia Błędowska, klasztor w Czernej**.

Słynni olkuszanie

Znani mieszkańcy Olkusza to m. in. **św. Jan Kanty – profesor Akademii Krakowskiej; Marcin Bylica – astronom; Marcin Biem – rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego; Antoni Kocjan – konstruktor szybowców; Tadeusz Rydzyk – założyciel Radia Maryja i TV Trwam; Stefan Buchowiecki – generał brygady WP; Bogdan Szczygieł- założyciel Muzeum Afrykanistycznego w Olkuszu; Halina Wyrodek – aktorka; Jakub Molęda – muzyk; Jacek Trznadel – pisarz; Jerzy Skoczylas – satyryk.**

Olkuski Rynek

Spacer po Olskuszu zacznijmy od **olskuskiego Rynku**. Jest to jeden z największych placów w południowej Polsce. Do lat trzydziestych XIX w. na jego środku znajdował się **gotycki ratusz z wieżą zegarową**, który został wybudowany na początku XV wieku. Ratusz był **siedzibą władz miasta**. Miał on kształt prostokąta o bokach **14,20x21,30 m** (był **większy od krakowskiego ratusza**). Na powstanie ratusza miało wpływ zwiększenie roli **rady miejskiej, która w 1408 r. wykupiła wójtostwo Olskusa**. W **1566 r. ustanowiono urząd stróża nocnego**, który pełnił służbę na ratuszowej wieży.

Ratusz olski

Obecnie pod rynkiem można zwiedzając **podziemia olskuskiego ratusza**.

Można w nich zobaczyć wiele średniowiecznych, piętnastowiecznych pomieszczeń, m. in. karczmę (prowadzono tu **wyszynk piwa**), **areszt** (piwnica pod wieżą).

W jednej z piwnic znajduje się **piec hypokaustyczny**, który niegdyś ogrzewał budynek.

Na parterze ratusza znajdowała się **kancelaria** i duża **sala sądowa**, natomiast na piętrze ratusza znajdowała się **sala posiedzeń rady miejskiej** oraz **skarbiec**. Ponoć na sali posiedzeń był umieszczony **miecz katowski**, który można zobaczyć w Muzeum Regionalnym PTTK w Olskuszu.

Olski ratusz gościł w swoich murach wielu dostojnych gości, m. in. króla **Władysława Jagiełłę**, który potwierdzał tu przywileje miasta Olskusa i prawa górnicze, oraz króla **Zygmunta Augusta**.

Rozbiórki ratusza dokonano w 1825 r. a na jego miejscu wybudowano z cegły **neogotycką wieżę ciśnię**, którą „rozebrano” w latach 60.tych XX wieku.

Mury ratusza są okazałe i dobrze zachowane.

Obecnie trwa ich adaptacja na cele wystawiennicze. Będzie tu zbudowana **podziemna trasa turystyczna**, w której zostaną zaprezentowane znaleziska archeologiczne znalezione w podziemiach ratusza.

Źródło: <http://www.umig.olskusz.pl/index.php?>

[option=com_content&view=article&id=4716&Itemid=323&lang=pl](http://www.umig.olskusz.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=4716&Itemid=323&lang=pl)

Olskusz ... na co dzień i na weekend

Oprac. Iwona Rams z ZS Nr 1 w Olskuszu